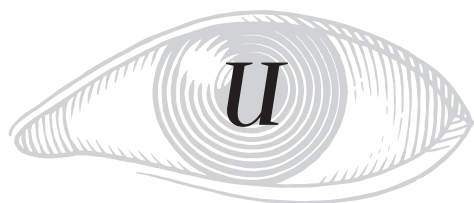

Dženet Vinterson

PROCEP

VREMENU

Ponovo ispričana
Šekspirova
Zimska bajka

Prevela
Dijana Radinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Jeanette Winterson

THE GAP OF TIME

The Winter's tale retold

Copyright © Jeanette Winterson 2015

First published as THE GAP OF TIME by Jeanette

Winterson. Jeanette Winterson has asserted her right to

be identified as the author of this work in accordance

with the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Svi navodi iz Šekspirove Zimske bajke dati u prevodu
Borivoja Nedića i Velimira Živojinovića.*

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

HOGARTH
SHAKESPEARE

„Šekspir nije bio čovek svog doba,
već čovek za sva vremena.“

BEN DŽONSON

Više od četiristo godina Šekspirova dela se izvode, čitaju i vole širom sveta. Reinterpretirana su za svaku novu generaciju, bilo kao tinejdžerski filmovi, muzikli, naučnofantastični filmovi, japanske ratničke priče ili književne obrade.

U projektu *Hogart Šekspir* priznati i rado čitani književnici današnjice obrađuju Šekspirova dela. Ovaj serijal prevodi se u više od dvadeset zemalja.

Za Rut Rendel, 1930–2015.

Nakon pedesete, s čuđenjem i osećanjem
Samoubilačkog oprosta spoznamo
Da ono što smo nameravali i nismo uspeli
Nikad i nije moglo da se desi –
I da se mora uraditi bolje.

Šeridanu, Robert Louel

SADRŽAJ

ORIGINAL	11
OBRADA	19
I	21
Mesec	23
Pauk u čaši	36
Zvezda svodilja	70
Je l' to nije ništa?	77
Boca, kopriva, zoljin ubod, trn	94
Život moj priviđanjima svojim uzeli ste na nišan	115
Kao pero kakvo svaki me povetarac okreće	117
Neznano neko mesto	128
Kopci i vrane, medvedi i vuci	134

Međučin	142
II	145
Trgovina	147
Dan proslave	167
Vesti vremena	216
Međučin	234
III	237
Duh što luta	239
Sve to ne bih cenio ja bez njene ljubavi . . .	248
Ovde u gradu vašem	273
Jesu l' čini to?	283
Muziko, nju probudi sada!	285
<i>Izrazi zahvalnosti</i>	305
<i>O autorki</i>	307

ORIGINAL

Mesto: Radnja otpočinje na Siciliji – na jednom od brojnih Šekspirovih izmaštanih ostrva.

Vreme: Izmišljeno.

Radnja: Poliksen, kralj Češke, već devet meseci boravi kod Leonta, kralja Sicilije, svog druga iz detinjstva. Poliksen hoće da se vrati kući. Leont pokušava da ga ubedi da ostane, ali ne uspeva u tome.

Na nagovor Hermione, Leontove trudne žene, Poliksen pristaje da ostane još malo.

No Leont veruje da su Poliksen i Hermiona ljubavnici i da je dete koje će se uskoro roditi Poliksenovo.

Leont poziva slugu Kamila i naređuje mu da otruje Poliksena. Kamilo međutim upozorava Poliksena da Leont hoće da ga ubije. Poliksen beži i vodi Kamila sa sobom.

Leont se zbog toga razbesni i smesta javno optuži ženu za neverstvo. Baca je u tamnicu – gluv za proteste čitavog dvora, posebno plemkinje Pauline, koja jedina ima dovoljno hrabrosti da mu se suprotstavi.

Leont mrzi to što niko ne veruje u njegove sumanute podle optužbe na račun Hermione, te da ga ne bi

prozvali tiraninom, šalje izaslanika da se obrati proročistu u Delfima.

Hermiona u međuvremenu rađa ćerku. Leont se odriče deteta kao kopileta i osuđuje ga na smrt.

Paulina odnosi dete Leontu u nadi da će mu tako stišati bes. On međutim preti da će mu prosuti mozak. Ne uspevši da izađe na kraj s Paulinom, pristaje na to da se dete odnese na neko zabačeno mesto i prepusti sudbini. To mora da obavi Antigona, Paulinin muž.

Za vreme Antigonovog izbivanja, Leont izvodi Hermionu pred Kraljevski sud i ponižava je. Što je on gore vređa, to se ona dostojanstvenije drži, a njena prisebnost i uporno poricanje njegovih sumanutih optužbi izuzetni su.

Usred te sudske farse stiže proročanstvo iz Delfa. Proročica kaže da je Leont ljubomorni tiranin; da su Hermiona i Poliksen nevinini; da je beba nedužna i da Leont neće imati naslednika dok se izgubljeno dete ne pronađe.

Leont zapeni od besa i ustvrdi da je proročanstvo lažno. U tom trenutku dotrčava glasnik da mu javi da je mladi Mamilije, njegov sin jedinac, mrtav.

Hermiona se sruši. Leont se pokaje. Prekasno je. Kraljica je mrtva.

Mesto: Češka. Nikad nije imala izlaz na more.

Radnja: Antigona ostavlja bebu Perditu na obali Češke s nešto novca i znamenjima njenog porekla, pa pokušava

da pobegne pre no što udari bura. Brod mu se prevrne. Antigona gine posle najčudenije didaskalije na svetu: *Odlazi gonjen od medveda.*

Protuva Autolik vidi sve, ali ne preduzima ništa osim što odžepari ponekog pošto su Perditu pronašli siromašan pastir i njegov tupav sin Šaško. Oni se sažale na bebu i odgaje je kao svoju.

Vreme: Šesnaest godina kasnije.

Princ Florizel, sin Poliksenov, zaljubljuje se u Perditu. Veruje da je ona pastirova ćerka.

Prizor se odvija na veseloj zabavi – gozbi povodom striže ovaca, gde su naš Stari pastir i njegov sin Šaško bogati zahvaljujući smotuljku novca koji su pronašli s Perditom.

Florizel se pravi da je običan momak, a ne bogati princ. Naprečac zaprosi Perditu i moli dva starija stranca da mu budu svedoci.

Ispostavi se da su stranci njegov otac Poliksen i Kamilo, prurušeni.

Dok se Perdita i Florizel zaklinju jedno drugom na ljubav, nevaljali Autolik krade ljude, laže ih i zabavlja tokom gozbe.

On je Šekspirov najsimpatičniji nevaljalac – duhovit, neuhvatljiv i nesalomiv. A i neočekivani posrednik koji će dovesti do srećnog kraja...

Dok se Šaško zanima s prijateljicama, a Mopsa i Dorka i Stari pastir čestitaju svakom na njihovoj dobroj sreći, Poliksen zbacuje krinku i svima zapreti smrću.

Zabrani Florizelu da ikad više vidi Perditu i odjuri odatle. Kamilo shvata da mu je to prilika da ode kući. Predlaže Florizelu i Perditi da ih odvede na Siciliju. Oni pristanu i pobegnu.

S njima polaze Stari pastir, Šaško i Autolik.

Mesto: Sicilija.

Vreme: Sadašnjost koja se brzo odvija.

Radnja: Florizel i Perdita stižu na dvor. Leontu se Perdita najpre dopadne, a onda otkrije da mu je to ćerka kad se pojave Stari pastir i Šaško i pokažu mu kutiju s dokazima o njenom poreklu.

Poliksen, koji je pratio begunce, miri se i sa Leontom i sa Florizelom. Kraj je na pomolu. Paulina poziva sve u svoj dom da vide Hermionin kip. Kip je kao živ i Leont priđe da ga poljubi, ali Paulina ga opominje da to ne radi, pa nudi da navede kip da siđe s postolja.

Kraj predstave, bez objašnjenja, upozorenja i psihološke interpretacije, baca sve junake u nov život. A šta će oni od njega stvoriti prepušteno je „protoku vremena“.

OBRADA

I

Mesec

Noćas sam video vrlo čudan prizor.

Vraćao sam se kući, noć je bila vrela i teška, kako biva ovde u ovo doba godine, pa ti je koža sjajna, a košulja nikad suva. Svirao sam klavir u baru u kom sviram i niko nije hteo da ode, pa sam ostao duže nego što to volim. Sin mi je rekao da će svratiti kolima po mene, ali nije došao.

Vraćao sam se kući, bilo je možda dva noću, hladna flaša piva grejala mi se u ruci. Ne sme se piti na ulici, znam, al' koga briga posle devet sati rada bez prestanka, služenja pića dok nema gužve u baru i sviranja klavira kad se napuni. Narod više pije kad ima žive muzike, to je tako.

Vraćao sam se kući kad se nebo rastvorilo i kiša se stuštila kao led – a to i jeste bio led – grad veličine loptice za

golf, a tvrd kao gumena loptica. Ulica je upila svu vrelinu dana, nedelje, meseca, godišnjeg doba. Kad je grad počeo da pada po zemlji, kao da si ubacio kockice leda u fri-tezu. Bilo je kao da pršti iz ulice, a ne s neba. Trčao sam rešetan šrapnelima niske vatre, jurio od ulaza do ulaza, noge nisam video od šištave pare. Na crkvenom stepeništu sklonio sam se na minut-dva iznad uskomešane pene. Bio sam mokar do gole kože. Novac u džepu mi se slepio, a i kosa mi se slepila uz glavu. Otro sam kišne kapi iz očiju. Suze kiše. Ima godinu dana otkako mi je žena umrla. Nema svrhe da se sklanjam. Bolje da odem kući.

I tako sam udario prečicom. Ne volim tuda da idem zbog boksa za napuštene bebe.

Bolnica ga je postavila pre godinu dana. Gledao sam građevince iz dana u dan, dok sam dolazio ženi u posetu. Video sam kako izlivaju betonsku čauru, stavljaju u nju čeličnu kutiju, postavljaju zaptiven prozor, sprovede grejanje, svetlost i alarm. Jedan radnik nije želeo to da radi, smatrao je da to nije u redu, da je nemoralno valjda. To vam je pokazatelj u kakvom vremenu živimo. No tih pokazatelja je toliko da bi nam srce prepuklo kad bismo na svaki obraćali pažnju.

U boksu je bezbedno i toplo. Kad se beba nađe unutra i vratanca se zatvore, u bolnici se oglasi zvono i sestra ubrzo siđe, za taman toliko vremena koliko je majci potrebno da ode – čošak je odmah tu. Nema je.

Video sam to jednom. Potrčao sam za njom. Uzviknuo sam: „Gospođice!“ Okrenula se. Pogledala me.

Usledio je sekund – onaj što sadrži u sebi ceo svet – a onda se sekundara pomakla i ona je nestala.

Vratio sam se. Boks je bio prazan. Nekoliko dana posle toga žena mi je umrla. I zato više ne prolazim tuda.

Priča o boksovima za bebe seže u prošlost. Nema li svaka priča svoju pretpovest? Misliš da živiš u sadašnjosti, a prošlost ti je tik iza leđa kao senka.

Malo sam istraživao. Boksovi za bebe postojali su u Evropi još u srednjem veku, kad god to bilo. Tad se to zvalo točak za nahočad; okrugao prozor u zidu samostana ili manastira gde si mogao da staviš bebu i nadaš se da će se Bog za nju postarati.

Ili si je mogao ostaviti povijenu u šumi da je odgaje psi i vukovi. Ostaviš je bez imena, ali sa nečim odakle priča može da počne.

Jedna kola prebrzo proklizaju pored mene. Polije me voda iz žleba kao da nisam već dovoljno moker. Stoka. Kola se zaustavljaju – to je moj sin, Klo. Ulazim. Sin mi daje peškiri i ja brišem lice zahvalan i odjednom iznuren.

Vozimo se nekoliko blokova sa upaljenim radijom. Izveštaj o snažnom nevremenu. Supermesec. Ogromni talasi na moru, reka se izlila iz korita. Ne krećite na put. Ostanite kod kuće. Nije uragan Katrina, ali nije ni vreme za izlazak. Točkovi kola parkiranih sa obe strane ulice dopola su u vodi.

A onda ugledamo.

Ispred nas, BMW serije 6 zabijen u zid. Vrata su mu otvorena sa obe strane. Pozadi se u njega zario neki mali krš od auta. Dve bitange zakucavaju tipa za zemlju. Moj sin legne na sirenu, krene pravo na njih, kroz spušten prozor viče: „ŠTA KOJI KURAC ŠTA KOJI KURAC!“ Auto mu se zanese kad jedan od njih zapuca na nas da nam probuši prednju gumu. Sin smota volan, udari u ivičnjak. Bitange uskoče u BMW, zaparaju njime celom dužinom zida, a krtija odleti na drugu stranu ulice. Prebijeni tip je na zemlji. Nosi dobro odelo. Ima šezdesetak godina. Krvari. Kiša mu spira krv s lica. Kaže nešto. Kleknem do njega. Oči su mu otvorene. Mrtav je.

Sin me gleda – otac sam mu – šta ćemo? Onda začujemo kako se negde daleko, kao na drugoj planeti, uključuju sirene.

„Ne pipaj ga“, kažem sinu. „Okreni kola.“

„Trebalo bi da sačekamo policiju.“

Odmahujem glavom.

Otruckamo se s probušenom gumom iza ugla i polako krenemo ulicom što vodi pored bolnice. Iz garaže hitne pomoći izlaze bolnička kola.

„Moram da promenim točak.“

„Skreni na parking bolnice.“

„Trebalo bi da kažemo policiji šta smo videli.“

„Mrtav je.“

Sin parkira kola i izađe po alat da promeni točak. Koji čas skroz skvašen nepomično sedim na skvašenom sedištu. Svetla iz bolnice prodiru kroz prozore. Mrzim ovu bolnicu. Ovako sam sedeo u kolima kad mi je žena umrla. Gledao sam kroz šoferšajbnu, a ništa nisam video. Ceo dan je prošao i pala je noć, a ništa se nije promenilo, zato što se sve promenilo.

Izlazim iz kola. Sin dizalicom odigne kola, pa zajedno skidamo točak. Već je dokotrljao rezervni iz gepeka. Gurnem prste u probušenu gumu mrtvog točka i vadim metak. Šta god da nam treba, ovo nam ne treba. Krećem da ga bacim u dubok odvod uz ivičnjak.

A onda vidim. Svetlo.

Boks za bebe je osvetljen.

Javlja mi se neki osećaj da je sve ovo povezano – BMW, krntija, mrtvac, beba.

Jer tamo je beba.

Idem ka boksu, a telo mi kao na usporenom snimku. Dete spava sisajući prst. Još niko nije došao. Zašto još niko nije došao?

Shvatam i ne shvatajući da mi je u ruci pajser. Pokrećem se ne pokrećući se i odvaljujem vratanca boksa. Lako je. Vadim bebu, a ona je blistava kao zvezda.

*Ostani uz mene; noć već brzo pada;
Tama sve je gušća; ti jedina si nada;
Kad utehe nema i kad odu svi,
Pomoć bespomoćnima, Bože, to si ti.*

Pastva je jutros brojna. Nas oko dve hiljade ispunilo je crkvu. Poplave nikog nisu omele da dođe. Pastor kaže: „Mnoga voda ne može ugasiti ljubavi, niti je reke potopiti.“

To je iz *Pesme nad pesmama*. Pevamo ono što znamo.

Crkva Božjeg spasenja nastala je kao šupa, narasla do kuće i postala mali grad. Mahom crnački. Ima i belaca. Belcima je teže da veruju u nešto da bi verovali. Kače se za pojedinosti kao što su sedam dana stvaranja sveta i uskrsnuće. Ja ne marim ni za šta od toga. Ako nema Boga, neće mi biti ništa gore kad umrem. Prosto ću biti mrtav. Ako ima Boga, pa, dobro, kapiram šta mi priča-te: pa gde je taj bog?

Ne znam gde je Bog, ali mislim da Bog zna gde sam ja. On ima prvu globalnu aplikaciju na svetu. Nađi Šepa.

To sam ja. Šep.*

Živim povučeno sa sinom Kloom. On ima dvadeset godina. Rođen je ovde. Majka mu je došla iz Kanade, njeni roditelji iz Indije. Ja sam, pretpostavljam, došao ovamo brodom za prevoz roblja – dobro, nisam ja, već moj DNK, u kome je još zapisana Afrika. Mesto gde smo sad, Nova Bohemija, nekada je bilo francuska kolonija. Plantaže šećerne trske, velike kolonijalne kuće, lepota i strahote u isti mah. Balustrade od kovanog gvožđa, koje turisti vole. Male zgrade iz osamnaestog veka okrečene u roze, žuto ili plavo. Drveni izlozi s velikim zaobljenim

* Šep, skraćeno od Šepard, što na engleskom znači pastir. (Prim. prev.)

oknima što štrče na ulicu. Uličice s mračnim ulazima koji vode do noćnih dama.

A tu je i reka. Široka kao što je budućnost nekad bila. Tu je i muzika – uvek negde neka žena peva ili neki starac svira bendžo. Možda samo zvečke kojima zveči devojka za kasom. Možda neka melodija koja ti budi želju za zaboravom. Šta je uopšte sećanje do bolna rasprava s prošlošću?

Pročitao sam da se na svakih sedam godina celo telo obnovi. Svaka ćelija. Čak se i kosti obnavljaju poput korala. Zašto onda pamtimo ono što bi trebalo da je davno prošlo? Koja je svrha svakog ožiljka i poniženja? Koja je svrha sećati se lepih vremena kad ih više nema? Volim te. Nedostaješ mi. Mrtva si.

„Šepe! Šepe?“ To je pastor. Da, hvala, dobro sam. Da, kakva je noć noćas bila. Božja kazna za milion ljudskih nedela. Veruje li pastor u to? Ne, ne veruje. On veruje u globalno zagrevanje. Ne mora Bog da nas kažnjava. Mi to možemo sami. Zato nam je potrebno praštanje. Ljudi ne znaju šta je praštanje. Praštanje je reč isto kao tigar – postoje snimci tigra, njegovo se postojanje može potvrditi, ali malo ko od nas ga je video izbliza ili u divljini ili ga stvarno spoznao.

Ne mogu da oprostim sebi ono što sam uradio...

Jedne noći, kasno, u gluvo doba, u mrtvo doba – ne zovu to tako bez razloga – ugušio sam svoju ženu u bolničkoj postelji. Bila je slaba. Ja sam snažan. Bila je na

kiseoniku. Sklonio sam joj masku s lica, šakama joj pokrio usta i nos i zamolio Isusa da dođe i uzme je. Došao je.

Monitor je pištao i znao sam da će neko ubrzo doći u sobu. Nije me bilo briga šta će biti sa mnom. Ali niko nije došao. Morao sam da odem po nekog – bolnica je imala premalo sestara, a previše pacijenata. Nisu mogli sa sigurnošću znati ko je kriv – mada sam prilično siguran da su mislili da sam to ja. Pokrili smo moju ženu čaršavom, a kad se doktor naposljetku pojavio, napisao je „Respiratorna slabost“.

Ne kajem se zbog toga, ali ne mogu to sebi da oprostim. Postupio sam ispravno, ali je to bilo pogrešno.

„Postupio si pogrešno, ali s valjanim razlogom“, kazao je pastor. Tu se, međutim, ne slažemo. Možda to zvuči kao jedno te isto, ali postoji velika razlika. On smatra da je pogrešno oduzeti život, ali da sam ja to uradio kako bih ženi prekratio muke. Ja verujem da je bilo ispravno oduzeti joj život. Bili smo u braku. Bili smo jedno biće. Ali uradio sam to iz pogrešnog razloga i ubrzo sam to shvatio. Nisam ja to uradio da okončam njenu patnju, već da okončam svoju.

„Ne razmišljaj više o tome, Šepe“, kaže pastor.

Iz crkve sam otišao kući. Sin je gledao televiziju. Beba je bila budna, sasvim mirna, oči je širom uprla u plafon, u rešetkastu senku od žaluzina kroz koje je prodirala svetlost. Uzimam je, ponovo izlazim iz kuće i polazim ka

bolnici. Beba je topla i laka za nošenje. Lakša od mog sina kad se rodio. Žena i ja tek smo se bili doselili u Novu Bohemiju. Verovali smo u sve – u svet, u budućnost, u Boga, u mir i ljubav, a više od svega jedno u drugo.

Dok sam išao ulicom noseći bebu, upao sam u procep u vremenu, gde ono vreme i ovo postaju isto. Telo mi se ispravilo, korak produžio. Bio sam mladić oženjen prekrasnom devojkom i odjednom smo postali roditelji. „Drži mu glavicu“, kazala je kad sam ga uzeo, moja ruka obavlja njegov život.

Narednih nedelju dana pošto se rodio nismo izlazili iz kreveta. Spavali smo i jeli dok je naša beba na leđima ležala između nas. Celu nedelju samo smo ga gledali. Mi smo ga napravili. Bez umeća i obuke, bez fakultetske diplome i stipendije, stvorili smo ljudsko biće. Kakav je ovo lud nesmotren svet u kom možemo da stvaramo ljudska bića?

Ne idi.

Šta ste rekli, gospodine?

Izvinite, nešto sam se zamislio.

Lepa beba.

Hvala.

Žena produži dalje. Shvatam da stojim nasred ulice pune ljudi, držim usnulu bebu i pričam sam sa sobom. Ali ne pričam ja sa sobom. Pričam s tobom. I dalje. Uvek. *Ne idi.*

Je l' vam sad jasno ono o sećanju? Moje žene više nema. Takva osoba ne postoji. Pasoš joj je poništen. Račun u banci zatvoren. Neko drugi nosi njenu odeću. Ali meni je ona neprestano u glavi. Da nikad nije živela, a da mi se neprekidno mota po glavi, zatvorili bi me u ludnicu. Ovako nisam lud, već u žalosti.

Otkrivam da patnja znači živeti s nekim ko nije tu.

Gde si?

Motocikl brekće. Automobili prolaze spuštenih prozora i uključenog radija. Klinci voze skejtbord. Pas laje. Iz kamiona istovaraju robu. Dve žene se svađaju na trotoaru. Svi pričaju mobilnim. Neki tip na kutiji više: SVE MORA DA ODE.

Nemam ništa protiv. Nosi sve. Kola, ljude, robu za prodaju. Nek mi ostane samo tlo pod nogama i nebo nad glavom. Stišaj zvuk. Izbriši sliku. Između nas sad ničeg više nema. Hoću li te videti kako mi na kraju dana ideš u susret? Kako si nekad išla, kako smo oboje išli, mrtvi umorni, vraćajući se s posla kući? Podignemo pogled i vidimo se, najpre izdaleka, a onda izbliza? Tvoju energiju ponovo u ljudskom obliku. Atomski oblik tvoje ljubavi.

„Nije to ništa“, rekla je kad je znala da će umreti.

Ništa? Onda ni nebo nije ništa, ni zemlja nije ništa, ni tvoje telo nije ništa, ni naše vođenje ljubavi nije ništa...

Zavrtela je glavom. „Smrt mi je najmanje važna u životu. Kakve veze ima? Neću biti tu.“

„Ali ja hoću“, kazao sam.

„U tome je okrutnost“, rekla je. „Da mogu da preživim svoju smrt umesto tebe, ja bih.“

„RASPRODAJA PRED ZATVARANJE. SVE MORA DA ODE!“

Već je otišlo.

Stižem do ulice u kojoj se nalazi bolnica. Eno boksa za bebe. Utom se beba koju nosim budi i osećam kako se meškolji. Gledamo se, njene nemirne plave oči pronalaze moje crne. Podiže ručicu malu kao cvetak i dira mi grube čekinje na licu.

Kola nailaze i prolaze dok se ja premišljam da li da pređem ulicu. Anonimni svet večito u pokretu. Beba i ja smo nepomični, a ona kao da zna da odluka mora da se donese.

Mora li? Bitne stvari dešavaju se slučajno. Ostalo se planira.

Kružim oko bloka misleći da ću da razmislim o tome, ali noge me nose kući, a ponekad moraš da prihvatiš da srce zna šta treba da uradi.

Kad se vratim, moj sin gleda vesti na TV-u. Izveštaji o sinočnoj oluji i priče pojedinaca. Uobičajeni vladini zvaničnici govore uobičajene stvari. Zatim još jedan poziv svedocima da se jave. Onaj mrtav čovek. Zvao se Entoni Gonzales. Meksikanac. Uz leš pronađen pasoš. Pljačka. Ubistvo. Ništa neobično za ovaj grad, osim nevremena.

Ipak, ima nečeg neobičnog. Ostavio je bebu.

„Ne znaš to, tata.“

„Znam šta znam.“

„Treba da javimo policiji.“

Kako sam odgajio sina koji veruje pandurima? Moj sin svakome veruje. Brinem se za njega. Vrtim glavom. Pokazuje mi na bebu.

„Šta ćeš s njom ako nećeš da pozoveš policiju?“

„Zadržaću je.“

Sin me gleda s nevericom i zaprepašćenjem. Ne mogu da zadržim novorođenče. To je nelegalno. Ali mene baš briga za to. Pomoć bespomoćnima. Mogu li ja da budem taj?

Nahranio sam je i prepovio. Usput sam u radnji kupio šta mi treba. Da mi je žena živa, uradila bi šta i ja. Zajedno bismo ovo radili.

Kao da mi je dat život za onaj koji sam oduzeo. Meni to liči na oproštaj.

Uz dete je bila ostavljena i aktentašna – kao da su je spremali za karijeru u biznisu. Tašna je zaključana. Kažem sinu da ćemo, ako možemo da joj pronađemo roditelje, to i uraditi. Zato otvaramo tašnu.

Kloov izraz lica je kao u lošeg glumca u jeftinoj TV komediji. Oči su mu iskolačene. Vilica mu je pala.

„Bože sveti na nebesima“, kaže Klo. „Je li ovo pravo?“

Složeni svežnjevi novih novčanica kao u gangsterskom filmu. Pedeset ih je. U svakom po deset hiljada dolara.

Ispod novca je mekana plišana vrećica. Dijamanti. Ogrlica. Ne oni sitni, već krupni, veliki kao žensko srce. Vreme tako duboko i jasno u fasetama kao da gledaš u kristalnu kuglu.

Pod dijamantima note. Rukom pisane. Pesma se zove „PERDITA“.

Dakle, tako se zove. Mala izgubljena.

„Obezbeđen si za ceo život“, kaže Klo. „Ako ne odeš u zatvor.“

„Klo, ona je naša. Ona ti je sad sestra. A ja sam joj sad otac.“

„Šta ćeš s novcem?“

Preselili smo se u nov kraj, gde nas niko ne zna. Prodao sam stan i od tog novca i keša u tašni kupio pijano-bar *Runo*. Taj je lokal držala mafija, ali morali su da izađu iz posla i prihvatili su keš. Ništa nisu pitali. Dijamante sam stavio u sef u banci na njeno ime, dok ne napu- ni osamnaestu.

Pesmu sam odsvirao, a i nju sam naučio da je peva. Propevala je pre nego što je progovorila.

Učim da joj budem i otac i majka. Pita me za majku, ja joj kažem da ne znamo. Oduvek sam joj govorio istinu – ili bar u dovoljnoj meri. A i ona je bela, a mi smo crni, pa zna da je nađena.

Priča mora odnegde da počne.

Pauk u čaši

Živeo jedan čovek na aerodromu.

Kroz prozor što se pružao preko celog zida Leove kancelarije u Londonu, Leo i njegov sin Majlo gledali su ka Gradskom aerodromu i estuaru Temze. Majlo je voleo da gleda avione kako poleću. Imao je devet godina i napamet je znao satnicu svih dolazaka i polazaka. Na zidu kancelarije bila je velika karta destinacija s tog aerodroma – s linijama crvenim poput arterija nalik anatomske karti sveta.

„A je l' taj čovek tražen?“, upita Leo.

„Niko ga ne traži“, reče Majlo. „Pobegao je i sam je. Zato živi na aerodromu.“

Leo mu objasni da nije isto kad si tražen i kad te neko traži. „To znači da te policija traži.“

Majlo se zamislio nad tim. Pisao je priču za školu. Učitelj im je rekao da pokušaju da smisle uvodnu rečenicu u kojoj će se sadržati cela priča – kao u bajci koja počinje sa „Imao car tri sina“ ili „Bio jednom jedan džin koji je voleo princezu“.

„Taj čovek što živi na aerodromu, on nije ubica“, reče Majlo. „Samo nema kuću.“

„A što?“, upita Leo.

„Siromašan je“, kaza Majlo.

„Možda bi trebalo više da radi“, reče Leo, „pa bi onda mogao da plati avionsku kartu umesto što živi na aerodromu. Gle – Britiš ervejz za Njujork preko Šenona.“

Posmatrali su kako avion uzleće sa piste kao neka neverovatna ptica.

„Kad su dinosaurusi nestali“, reče Leo, „oni u stvari nisu izumrli, već su se sakrili dok ne budu mogli da se vrate kao avioni.“

Majlo se nasmeši. Leo mu razbaruši kosu. Svu nežnost koju je imao, Leo je poklanjao sinu.

„A kad mi umremo, je l' se i mi samo sakrijemo dok ne možemo da se vratimo kao nešto drugo?“, upita Majlo.

„Tvoja majka tako misli jer je budista. S njom o tome popričaj.“

„A šta ti misliš?“, upita Majlo. „Gle, Siti flajer za Pariz.“

„Ja o tome nikad ne razmišljam“, odgovori Leo. „Poslušaj moj savet: ne razmišljaj ni o čemu o čemu ne moraš da misliš.“

* * *

One godine kad je Majlo napunio četvrtu, Leo je dobio otkaz u banci: 2008. bila je godina globalne krize, a Leo joj je doprineo nagomilavši „nesmotrene gubitke“, kako je to nazvao njegov direktor. Leo je smatrao da je to nepošteno. Sve što je radio s novcem bilo je nesmotreno, ali niko nije hteo da ga otpusti zbog nesmotrenog profita.

Kad je poslednji put izašao iz banke, u *Bosovom* prugastom odelu i *Lobovim* cipelama, neki klinici antikapitalisti što su demonstrirali ispred gađali su ga jajima. Leo je načas stao i pogledao u omlet od odela. Onda je svukao sako, dohvatio dva klinca i bacio ih na trotoar. Trećeg je zakucacao za zid i slomio mu nos.

Neki klinici su sve to snimili i Leo je sutradan uhapšen. Njegov ga je direktor prepoznao na snimku.

Osuđen je za nanošenje lakih telesnih povreda, ali advokat ga je spasao zatvora na osnovu smanjene računljivosti (otkaz) i provokacije (jaja). U svakom slučaju, žrtve su bile besposleni izgrednici. Niko izgleda nije primetio da je i Leo bez posla.

Nepoštenost svega toga ogorčila je Lea kad je platio globu i sudske troškove. Nije on izmislio kapitalizam – njegov posao je bio da pravi pare u sistemu čija je svrha bila pravljenje para. A to je značilo i gubiti ih. Krah je zapravo bila igra muzičkih stolica – dok je muzika svirala, nikog nije bilo briga što nema dovoljno stolica. Ko još hoće da sedne kad može da igra? U prošlosti je

gubio iznose reda bruto nacionalnog dohotka neke male zemlje, ali je uvek imao vremena da povrati izgubljenost, pa i više od toga. Kad je muzika stala, sve su njegove stolice bile – privremeno – uložene.

Posle tri meseca opijanja i tri nedelje na klinici za odvikavanje, preporučili su mu da ode na psihoterapiju zbog izgubljenog samopoštovanja.

Šest meseci je, iz svoje kuće u Maloj Veneciji, dva puta nedeljno taksijem odlazio u Hempsted, kod čuvenog istočnoevropskog psihoanalitičara. Mrzeo je vrata ordinacije koja su tiho škljocala. Mrzeo je sofe presvučene ćilimom, sat i kutiju papirnatih maramica. Mrzeo je i činjenicu – zapravo dve činjenice, po jednu za obe noge – što psihoanalitičar nosi crne čarape na braon sandale i što uporno govori o ambivalentnosti, koju je pogrešno izgovarao.

„Folite majku i mrrrrzite je“, kazao je doktor Varc.

„Ne“, rekao je Leo. „Mrzim je.“

„Tu se rrrradi o dobrrooj i lošoj dojci.“

Leo je mislio o grudima dok je psihoanalitičar govorio o Melaniji Klajn. Naredne nedelje doneo je na seansu muški časopis *Nats*. Dao je doktoru Varcu marker da zaokruži dobre dojke, a precrta loše.

„Objektizovanje objekta koji se istovrrremeno i voli i mrrrrzi“, kazao je doktor Varc.

Leo se setio da je doktor Varc napisao važnu knjigu pod nazivom *Objektizovanje objekta*. U mislima je prošao kroz kratku istoriju objekta, predmeta ili stvari kroz

istoriju pošto je naučio da, ako hoćeš da zvučiš pametno, moraš istu reč dvaput da upotrebiš.

U početku nije bilo predmeta – samo energija. Onda je posle Velikog praska ili Postanja, u zavisnosti od tačke gledišta, sam svet postao predmet (metaobjekat?) ispunjen drugim predmetima. Njima je trebalo dati imena – imenovanje predmeta. Kasnije je izumljeno mnogo stvari – izumljivanje stvari. A onda je, pretpostavljao je, usled ratova i ljudske gluposti uopšte, došlo do uništavanja stvari.

A bili su tu i predmeti požude. Steglo mu se u stomaku.

Zatim se setio inventara, arhiva, popisa, kataloga, lista, taksonomije: indeks predmeta. Ima i knjiga nekog američkog pisca koju njegova žena voli, *Bezbednost stvari*. Njemu samom dobro je bio poznat status stvari, pod čime je mislio na statusne stvari kao što je njegov helikopter (prodan). Od kvantne teorije postoji i čudnovatost stvari, a ako ste duboki mislilac, tu je i smisao stvari. A šta je s besmislenošću stvari?

Da. Ako imaš toliko para da možeš da kupiš ama baš sve, onda možeš da znaš ono što su Buda i Hrist znali: da su ovozemaljska dobra bezvredna. Zabavljalo ga je što se do tog saznanja može stići putem suprotnim od velikih svetskih duhovnih tradicija.

Kazao je: „Možemo li ikad stvarno spoznati drugog čoveka?“

„Ne možemo odvojiti posmatranog od posmatrača“, kazao je doktor Varc.

* * *

Ali možemo, mislio je Leo u kancelariji. Upravo tome služi sistem za nadzor.

Leo je ubrzo uvideo da ne mora da plaća petsto funti nedeljno za dve seanse od po pedeset minuta kako bi shvatio da kao dete nije bio voljen. Niti da je tu prazninu ispunio „velikim prrrofitom“, kako se doktor izrazio.

„Svi se mi samolečimo“, kazao je Leo doktoru Varcu. „Ja to radim novcem. Opijanje je bilo samo reakcija. Prevazišao sam to.“

Leo je prekinuo s terapijom, ostavio piće i osnovao svoj investicioni fond specijalizovan za kreditni otkup preduzeća koja se mogu zadužiti, a njihova imovina rasprodati i tako doneti dobru zaradu investitorima i, naravno, sebi. Nazvao ga je *Sicilija* jer mu se dopadalo što podseća malčice na mafiju. Bio je Italijan po majci.

Sicilija je ubrzo raspolagala fondom od šeststo miliona funti, a Leo je težio ka milijardi. Da bi se novac stvorio ni od čega, nema ničeg boljeg od nestašice keša.

U kancelariji, Leo je video da je zbunio Majla. Majlo je bio mračniji i više sklon razmišljanju od oca – kao majka mu. Otac i sin slagali su se u prostijim stvarima nego što su to život i smrt. Leo je vodio Majla na fudbal